

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО КОМПЛЕКТУ «КІРОВОГРАДЩИНА. ІСТОРІЯ РІДНОГО КРАЮ» У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ

Л. А. Гайда

Україна, м. Кіровоград, комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Перспективи розвитку української держави вимагають випереджувального оновлення завдань і змісту освіти з метою створення умов для формування освіченої, творчої особистості громадянина-патріота, здатної до інноваційної діяльності в різних сферах суспільного життя [3, с.10]. Використання краєзнавчого матеріалу в освітній діяльності навчальних закладів України підвищує творчо-інтелектуальний потенціал учнів, сприяє духовному, моральному, патріотичному вихованню молодого покоління. Також, краєзнавчі дисципліни є важливою складовою системи освіти у розширенні і поглибленні змісту фахових дисциплін.

Процес підготовки навчальних посібників з краєзнавства проаналізовано Л. Баженовим [1] та представлено на віртуальній виставці Педагогічного музею України [7].

Презентуємо досвід з підготовки та видання навчально-методичного комплексу «Кіровоградщина. Історія рідного краю», до якого увійшли – навчальний посібник, програми курсу за вибором та гуртка. Серед основних завдань вказаного комплексу поглиблення пізнавального інтересу учнів до рідного краю як складової України, подальший розвиток краєзнавчого руху на Кіровоградщині, виховання в учнівській молоді поваги і шанобливого ставлення до історико-культурної спадщини рідного краю, ознайомлення учнів з історичним минулим та сьогоденням свого народу, яке пробуджує почуття національної свідомості, любові та поваги до своєї Батьківщини.

Підготовка комплексу – це складний і різноплановий процес, етапами якого стали: формування концепції та змісту посібника для учнів; підбір фахівців до авторського колективу, який очолила І. А. Козир (проректор Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка). До складу творчого колективу увійшли науковці Кіровоградського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка, Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. Василя Сухомлинського, працівники

Кіровоградського обласного відділення пошуково-видавничого агентства «Книга пам'яті України», краєзнавці та педагоги.

Далі була затверджена орієнтовна структура посібника «Кіровоградщина. Історія рідного краю» та план підготовки матеріалів до друку; наступні кроки – підбір текстів посібника й ілюстративного матеріалу, подання їх до оргкомітету; доопрацювання авторами зауважень редколегії; рецензування, затвердження до друку; подання рукопису до видавництва, макетування і видання.

Навчальний посібник «Кіровоградщина. Історія рідного краю» – перше регіональне видання, яке висвітлює історію нинішньої Кіровоградської області від найдавніших часів до проголошення незалежності України. Особлива увага авторів була приділена роботі над сучасним змістом тем. Значний обсяг матеріалу треба оформити у стислий формат, відібравши найбільш важливі історичні факти, події, постаті наших земляків, при цьому уникаючи різких заангажованих політичних оцінок. Кожен мав право на вибір і оцінку історичних подій та формування науково-методичного інструментарію. Завдяки урахуванню сучасних критеріїв та підходів до навчальної літератури загальноосвітніх навчальних закладів І. А. Козир, у співпраці з авторами, вдалось відредагувати текст посібника в єдиному змістовому та стилістичному форматі.

Таким чином, ми отримали чітко структурований посібник, який включає: вступ, 34 уроки у 6 розділах. При його підготовці особлива роль відведена формуванню науково-методичного апарату, який розкриває і поглиблює зміст кожної теми, має слугувати пізнавальній активності учнів, формуванню у них вміння самостійно застосовувати знання з історії краю, зацікавити до подальшого її вивчення, нових досліджень. До нього включено: запитання і творчі завдання, серед яких – підготувати презентацію; відвідати місцеві музеї та пам'ятки історії і культури; скласти опис пам'ятки і нанести її на карту; переглянути художні фільми й вистави драматургів-земляків; проаналізувати дані таблиць, документів; підготувати матеріали до нарису з історії населеного пункту; вивчити тематику публікацій місцевих засобів масової інформації.

Інформаційно потужним є потенціал додатків-документів, це – уривки з творів вчених-істориків й художніх творів, статистичні дані, звіти, таблиці, записки, нариси, щоденники, спогади, документи державних установ і органів влади, публікації з регіональних видань, витяги із монографій та енциклопедій, бойові донесення, повідомлення радіо інформбюро, результати голосувань на референдумі 1991 року.

При макетуванні посібника важливим фактором став підбір ілюстративних матеріалів методично доцільними видами наочності, які спрямовані на розкриття змісту а також, мають самостійне інформативне навантаження і, підсилюючи емоційний вплив, сприяють ефективності засвоєння начального матеріалу. Серед ілюстрацій схеми, діаграми, карти давні й сучасні, плани-схеми міст, фото місцевих пам'яток; народні картини, твори українських художників та художників-земляків, кадри фільмів, світлини, колажі, портрети, зображення символіки краю, статистичні таблиці тощо.

Доповнює кожну тема список рекомендованої літератури «Для допитливих». Серед загальних додатків – бібліографія для зацікавлених, електронні ресурси матеріалів з історії нашого краю.

Рецензували навчальний посібник: Я. В. Верменич, доктор історичних наук, завідувач відділом регіональних проблем історії України інституту історії України НАН України та Ю. І. Шаповал, доктор історичних наук, професор, завідувач відділом Інституту політичних і етносоціальних досліджень ім. І. Кураса НАН України. Рукопис схвалено вченою радою Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (протокол №11 від 22.06.2012р.).

Підготовку навчального посібника «Кіровоградщина. Історія рідного краю» до друку здійснило кіровоградське видавництво «Імекс-ЛТД», фахівці якого забезпечили художнє й технічне оформлення відповідно санітарно-гігієнічних вимог до навчальних книг для загальноосвітніх навчальних закладів.

Книги накладом у 4 тисячі примірників видані за рахунок коштів обласного бюджету і подаровані у кожну школу Кіровоградщини. Посібник можна придбати у вільному продажу для родинного читання та презентацій нашого краю на всеукраїнському та міжнародних рівнях.

З метою впровадження потенціалу новітнього посібника у навчально-виховний процес закладів освіти області нами розроблено дві навчальні програма – курсу за вибором «Кіровоградщина. Історія рідного краю» [6] та програма гуртка [5], які вийшли друком у комунальному закладі «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім. Василя Сухомлинського» та представлені у соціальних мережах. Педагог може здійснювати диференційований підбір форм і методів роботи залежно від умов діяльності навчального закладу та особливостей соціокультурного середовища.

Потенціал комплексу рекомендується до використання на уроках, при викладанні курсів за вибором, у позакласній виховній діяльності, роботі гуртків, позашкільних

проектах. Вчитель, застосовуючи освітньо-краєзнавчі технології навчання, може розкривати, поглиблювати, доповнювати зміст пізнавальною практичною діяльністю школярів, і, таким чином, сприяти розвитку творчої активності школярів, формуванню в них умінь самостійно застосовувати придбані знання на практиці, особливо у до профільній підготовці та профільному навчанні. Таким чином, масова аудиторія учнів і молоді може бути залучена до. духовно-інтелектуальних здобутків мешканців краю.

Навчально-методичний комплект «Кіровоградщина. Історія рідного краю» популяризується серед педагогів під час лекцій, практичних занять, тренінгів, конференцій, колективних проектів у комунальному закладі «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

Авторський колектив посібника був відзначений обласною краєзнавчою премією ім. В. Ястребова за 2012 рік. Також у Держкомтелерадіо відбулось засідання Комітету зі щорічної премії Президента України «Українська книжка року». Шляхом таємного голосування було визначено кращі видання 2011-2013 років, у номінації «За сприяння у вихованні підрастаючого покоління» нагороджено книгу «Кіровоградщина. Історія рідного краю» за редакцією Ірини Козир (видавництво «Імекс-ЛТД»).

Література:

1. Баженов Л. Стан і проблеми створення та видання навчальних посібників з регіональної історії України для вузів і шкіл України // Історичне краєзнавство в системі освіти України: здобутки, проблеми, перспективи: Науковий збірник. – Кам'янець-Подільський, 2002. – С. 37-42.
2. Кіровоградщина. Історія рідного краю: навч. посіб.: [для загальноосвіт. навч. закл. Кіровоград. обл.]; / за ред.: І. А. Козир. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2012 – 304с.
3. Кремень В. Вітчизняне краєзнавство: стратегічні орієнтири сучасної освітньої парадигми // Краєзнавство. – 2011, №3. – С.10-16.
4. Кремень В. – Вітчизняне краєзнавство: стратегічні орієнтири сучасної освітньої парадигми / Краєзнавство, №3, 2011. – С.10-16.
5. Навчальна програма гуртка «Кіровоградщина. Історія рідного краю» / Укладач Л. А. Гайда. – Кіровоград: Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського». – 2013. – 16 с.
6. Навчальна програма курсу за вибором «Кіровоградщина. Історія рідного краю» / Укладач Л. А. Гайда – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://koippo414.at.ua/news/navchalna_programa_kursu_za_viborom_kirovogradshhina_istorija_ridnogo_kraju/2014-08-26-265

7. Навчально-методичне забезпечення використання краєзнавства в освіті – [Електронний ресурс] –
Режим доступу: http://pmu.in.ua/nogroup/navc_metody_zabezp_kraezn_osvit/